

INSTITUCIJSKI OKVIR EUROPSKE UNIJE

Jelušić, Ilijana-Lea

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:145:940110>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-08**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski studij *Poslovna informatika*

Ilijana-Lea Jelušić

INSTITUCIJSKI OKVIR EUROPSKE UNIJE

Završni rad

Osijek, 2022.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Preddiplomski studij *Poslovna informatika*

Ilijana-Lea Jelušić

INSTITUCIJSKI OKVIR EUROPSKE UNIJE

Završni rad

Kolegij: Makrosustav Europske unije

JMBAG: 0165073294

e-mail: ijelusic@efos.hr

Mentor: izv. prof. dr. sc. Anita Freimann

Osijek, 2022.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics in Osijek
Undergraduate Study *Business Informatics*

Ilijana-Lea Jelušić

**INSTITUTIONAL FRAMEWORK OF THE EUROPEAN
UNION**

Final paper

Osijek, 2022.

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u Institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. Izjavljujem da sam autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studentice: Ilijana-Lea Jelušić

JMBAG: 0165073294

OIB: 15733923331

e-mail za kontakt: ilijana.lea.jelusic@gmail.com

Naziv studija: Sveučilišni studij Poslovna informatika

Naslov rada: Institucijski okvir Europske unije

Mentorica rada: Izv. prof. dr. sc. Anita Freimann

U Osijeku 2022. godine

Potpis Ilijana Lea Jelušić

Institucijski okvir Europske unije

SAŽETAK

Europska unija kao jedinstveno partnerstvo 27 Europskih zemalja obuhvaća gotovo cijeli europski kontinent, na čijem prostoru živi približno 6% svjetskog stanovništva. Rad govori o nastanku i važnosti Europske unije, njezinom institucionalnom uređenju te ovlastima i ustrojstvu tri glavne institucije, a riječ je o: Europskom parlamentu, Europskom vijeću i Europskoj komisiji. Važnost institucionalnog okvira nije jednaka je od samog osnutka Europske unije. Jedna od glavnih prekretnica dogodila se stupanjem na snagu Lisabonskog ugovora koji donosi Europsku uniju kakva je danas poznata, a svaka država članica pridruživanjem predaje dio svog suvereniteta upravo institucijama Europske unije. Cilj završnog rada je objasniti neophodnost institucija Europske unije, te prikazati njihovo ustrojstvo i operativno djelovanje, stavljajući naglasak na institucionalni trokut to jest tri ključne institucije.

Ključne riječi: Europska unija, Europski parlament, Vijeće Europske unije, Europska komisija

Institutional framework of the European Union

ABSTRACT

The European Union, as a unique partnership of 27 European countries, encompasses almost the entire European continent, where approximately 6% of the world's population lives. The paper talks about the origin and importance of the European Union, its institutional arrangement, and the powers and structure of three main institutions: the European Parliament, the European Council and the European Commission. The importance of the institutional framework has not been the same since the founding of the European Union. One of the main turning points was the entry into force of the Treaty of Lisbon, which brings the European Union as it is known today, and each member state hands over part of its sovereignty to the institutions of the European Union by joining. The aim of the final paper is to explain the importance of the institutions of the European Union, and to show their organization and operational activities, emphasizing the institutional triangle, i.e. the three key institutions.

Keywords: European Union, European Parliament, Council of the European Union, European Commission

Sadržaj

1. Uvod	1
1.1. Metodologija rada	1
2. Teorijska podloga Europske unije	3
2.1. Povijest nastanka Europske unije	3
2.2. EU institucije kroz povijest	6
2.3. Lisabonski reformski ugovor	7
3. Institucijski okvir Europske unije	10
3.1. Europski parlament	13
3.1.1. Ustrojstvo Europskog parlamenta	15
3.1.2. Ovlasti Europskog parlamenta	16
3.2. Vijeće Europske unije	17
3.2.1. Ustrojstvo Vijeća Europske unije.....	19
3.2.2. Ovlasti Vijeća Europske unije	20
3.3. Europska komisija	20
3.3.1. Ustrojstvo Europske komisije.....	21
3.3.2. Ovlasti Europske komisije.....	22
4. Zaključak	24
Literatura	25
Popis slika	27

1. Uvod

Europska unija, ekonomska i politička unija, zajednica država koje se nalaze na europskom kontinentu, trenutno broji 27 članica među kojima se nalazi i Republika Hrvatska od 2013. godine. Sve članice čine skupa jedno ujedinjeno tržište koje daje mogućnost svim građanima Europske unije da slobodno kreću unutar granica. Europska unija ima 7 ključnih institucija kojima vodi Europu i članice Europske unije ka zajedničkom unaprjeđenju i boljem rastu ekonomije i gospodarstva.

Najvažnije institucije Europske unije čine institucionalni trokut: Europski parlament, Europska komisija i Vijeće Europske unije, te su upravo navedene institucije zaslužne za uspješan rad i funkcioniranje Europske unije. Institucionalni trokut stupanjem Lisabosnskog ugovora na snagu preuzima glavne ovlasti unutar Unije. Svaka od institucija ima svoju određenu važnost te ovlasti koje su im dane. Iz samog razloga što je Europska unija demokratska zajednica, ovlasti su podijeljene na više institucija kako bi te institucije mogle sebe međusobno kontrolirati, a samim time nijedna od tih institucija nema mogućnost da postane previše moćna. Svaka institucija ima mogućnost da na određeni način pruža doprinos u provedbi, stvaranju i održavanju pravila Europske unije. Zastupanjem različitih senzibiliteta koji daju jednaku važnost nevezano za instituciju od koje dolaze, stvara se jedna ravnoteža koja povezuje kako interese građana tako i interese vodstva zajednice.

Ostvarenje Europske unije kao zajednice je jedno od glavnih prekretnica današnjice. Kako mirom i skladom među građanima, tako i samom slobodnom voljom građana s mogućnostima kretanja unutar granica, ostvaren je veliki napredak. Cilj rada upravo i jest prikazati važnost Europske unije i njenih institucija, te na koje to načine upravo te institucije oblikuju zakone te sam život građana Europske unije.

1.1. Metodologija rada

U navedenom poglavlju biti će objašnjena metodologija rada, to jest cilj rada, struktura te korištene metode prilikom izrade samog rada, a metodologija rada zasniva se na Zelenika (2000).

Jedna od metoda koja je korištena prema Zelenika (2000) je deskriptivna metoda, njena upotreba je vidljiva prilikom teorijskog određivanja i definiranja pojmova. Navedenom metodom su opisane činjenice o Europskoj uniji, što čini Europsku uniju i kakav značaj ima skupa s institucijama. Metodom kompilacije su se podaci koji su prikupljeni iz različitih izvora saželi u jednu cjelinu. Što bi značilo da su se različite informacije o Europskoj uniji koje su pronađene kako u određenim knjigama, člancima tako i na relevantnim internetskim stranicama sumirani su jednu kompilaciju koja čini završni rad. Korištenjem induktivne metode se na temelju poznatih pojedinačnih činjenica došlo do zaključka o općem sudu. Navedena metoda je zastupljena prilikom pisanja završnog rada jer se pomoću nje došlo do krajnjeg zaključka o značaju koji ima Europska unija i njene institucije. Činjenice koje su uzete prilikom pisanja su istražene, reprezentativne, provjerene i temelje se na općim načelima znanstvene metodologije. Predmet rada je institucijski okvir Europske unije, a cilj rada je iznijeti spoznaje o nastanku, ustrojstvu i operativnom djelovanju sedam glavnih institucija Europske unije definiranih Lisabonskim ugovorom, pri čemu se stavlja naglasak na tri ključne institucije, institucionalni trokut.

Rad se sastoji od 4 glavna poglavlja: uvod, teorijska podloga Europske unije gdje će se govoriti više o povijesti Europske unije ujedno i o samoj povijesti Europskih institucija, te o samom Lisabonskom ugovoru, Institucijski okvir Europske unije pobliže će objasniti tri glavne institucije Europske unije i pokazati njihovo ustrojstvo i ovlasti, te na kraju se nalazi zaključak u kojem se sumirano sve ono prethodno napisano u završnom radu.

Podaci korišteni u pisanju završnog rada bili su isključivo sekundarnog karaktera, a literatura koja je korištena prilikom izrade rada su knjige koje opisuju važnost Europske unije i njenih institucija, te relevantne internetske stranice koje vode ljudi koji su uključeni u rad institucija Europske unije.

2. Teorijska podloga Europske unije

Glavna prekretnica, koja je ujedno razorila Europu, ka stvaranju zajednice poznate pod nazivom Europska unija je Drugi svjetski rat. Zahvaljujući nemilosrdnom ratu, potreba za mirom i jedinstvom postala je ujedno i značajnija. Nestašica i glad, kao neke od posljedica rata vodile su ka zajedništvu koje je u tom trenutku bilo od izrazite važnosti.

Kako navodi Lojić (2018), 1950. godina je ključna pri osnivanju Europske unije. Ratna razaranja su bila glavna prekretnica, iz razloga što su upravo ta razaranja dovela u pitanje da se nadidu antagonizmi koji su bili prisutni između država koje se danas nalaze u Europskoj uniji. Problem ratnih zbivanja pobudio je razmišljanja država da one uistinu imaju probleme koji su jednaki, a ti isti problemi vode ka udruženju u zajednicu, pomoću koje žele da stvore bolju budućnost za sve generacije koje će doći. Upravo navedeno je proces kroz koji je nastala Europska zajednica za ugljen i čelik, koja je prva preteča Europske unije.

Europska unija poznata danas prošla je kroz razne etape svoje povijesti. Nakon Drugog svjetskog rata sve zemlje Europe težile su da ostvare međusobnu suradnju i trajni međusobni mir, koraci ka toj težnji pobliže će biti objašnjeni u daljnjem poglavlju koje će govoriti o povijesti nastanka zajednice europskih zemlja, te put kroz koji je prošla Europska unija od svoga stvaranja

2.1. Povijest nastanka Europske unije

Teritorij na kojem se proteže Europska unija kao i zemlje članice koje je čine, nisu jednaki do osnutka. Prvobitno udruženje zemalja dolazi nakon Drugog svjetskog rata, a inicijalni razlozi su bili ti da se zauvijek spriječi nepotrebno uništavanje gospodarstva, a ujedno i istrjebljivanje i mučenje nedužnih ljudi koji su propatili tokom istog. Kroz ovo poglavlje biti će objašnjena povijest Europske unije, kako se od Europske zajednice za ugljen i čelik stvorila Europska unija.

Lojić (2018) navodi, da je ključna prekretnica koja je vodila ka formiranju ekonomske integracije, tada poznatom pod nazivom Europska zajednica za ugljen i čelik, a danas Europska unija, upravo desio 1950. godine. Schumanov plan, točnije plan čovjeka koji dolazi iz Francuske Roberta Schumana. U proljeće 1950. godine dolazi se do ideje prilikom koje bi se

integracijom proizvodnje ugljena i čelika u Njemačkoj te Francuskoj, ali i državama koje bi izrazile želju a nalaze se u Europi, omogućila posebna institucionalna struktura. Danas je baš taj Schumanov plan prvi projekt i sam početak pomoću kojeg se ostvarila „europska federacija“.

Kao što je i prethodno navedeno, Robert Schuman, začetnik glavne ideje o nastanku velike europske zajednice, prvobitno Europske zajednice za ugljen i čelik, ujedinjuje 6 zemalja 18. travnja 1951. godine kako bi skupa proizvodile ugljen i čelik. Ujedno ni jedna od 6 zemalja nije mogla sama proizvoditi oružje, samim time svaka od zemalja i to: Njemačka, Francuska, Italija, Nizozemska, Belgija i Luksemburg, nisu mogle izvršiti napad jedna na drugu. Nekoliko godina nakon uspješnog osnivanja Europske zajednice za ugljen i čelik, točnije 25. ožujka. 1957. godine na snagu stupaju Rimski ugovori. Rimski ugovori su sačinjeni od dva ugovora kojima se osnivaju Europska ekonomska zajednica i Europska zajednica za atomsku energiju. (Povijest Europske unije 1945.-1959., 2022).

Slika 1 Države članice Europske zajednice za ugljen i čelik

Izvor: Povijest Europske unije 1945.-1959., 2022

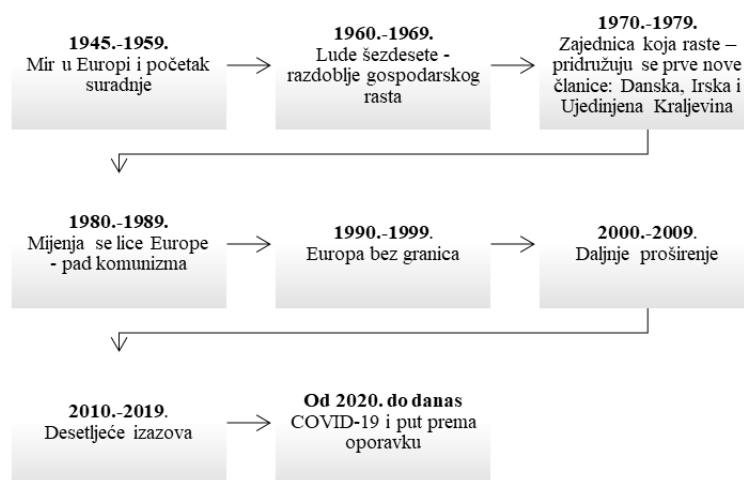
U prošlom stoljeću kroz šezdesete godine događao se značajan gospodarski rast i razvoj, sve to zaslugom ukidanja carina u Europskoj ekonomskoj zajednici. EFTA je Europsko udruženje slobodne trgovine čije je osnivanje također pridonijelo gospodarskom razvoju šezdesetih godina. Članice EFTA udruženja osim zemalja Europske ekonomske zajednice bile su:

Austrija, Danska, Norveška, Portugal, Švedska, Švicarska i Ujedinjena Kraljevina. (Povijest Europske unije 1960.-1969., 2022).

Kako navodi Lojić (2018), tri zajednice europskih zemalja i to Europska zajednica za atomsku energiju, Europska ekonomska zajednica te Europska zajednica za ugljen i čelik, 1967. godine skupljaju se u jedinstvenu integraciju koja se u tom trenutku nazivala Europska zajednica (EZ). Ugovor o spajanju pomoću kojeg tri zajednice europskih zemalja se integriraju u jednu na snagu dolazi 1. srpnja 1967. godine. Od tog trenutka postoji samo jedna komisija i savjet ministara, a ne tri kao što je to prethodno bivalo.

Ugovor iz Maastrichta, grada koji se nalazi u Nizozemskoj, je ugovor kojim je nastala danas poznata Europska unija, te je ujedno i ugovor pomoću kojeg se ostvarila politička integracija Europskih zemalja. Navedenim ugovorom je dogovoreno o valuti koja će biti prisutna u Uniji, te kakva će biti sigurnosna i vanjska politika kojom će se voditi zajednica. Od 1. siječnja 1993. godine nastaje jedinstveno tržište prema kojem se mogu slobodno kretati: ljudi, robe, usluge i novac. (Povijest Europske Unije 1990.-1999. , 2022).

Kroz navedeno poglavlje je objašnjena povijest Europske unije, a iduće poglavlje biti će bazirano na povijesti Institucija Europske unije i to najviše institucionalnom trokutu, jer kako je Europska unija prošla promjene kroz povijest tako su i institucije dobile novi okvir.

Slika 2 Ilustracija povijesti Europske unije

Izvor: Vlastita izrada autora prema Povijest EU-a, 2022

2.2. EU institucije kroz povijest

Kao što Europska unija ima svoju povijest i etape kroz koje je prošla od prvih dana nastanka do danas, tako i institucije Europske unije imaju određeni put kroz koje su prošle da bi velikim promjenama došle do onoga što danas čine. Institucije Europske unije nisu od samog početka iste, povijesni razvoj institucija se dešavao kroz veliki broj godina i mnogo promjena koje su uslijedile kao posljedica dešavanja modifikacija u Europskoj uniji.

Europski parlament kao i ostale institucije Europske unije, nije od samog početka bio isti. Ovlasti Parlamenta su se uvelike izmijenile, što bi značilo da je parlament dobio na puno većem značaju, a samim time ima i veće ovlasti. Parlamentarna skupština u prošlosti imala je potpuno različitu ulogu od one današnje koju ima Parlament. Uloga Parlamentarne skupštine bila je samo nadzorna, dok Parlament koji je danas izravno birana institucija ima zadatak da zastupa interese građana. Trenutno ima najveću ulogu naspram drugih institucija. Parlament ne samo da odlučuje o zakonima, on ih i oblikuje. Daje sigurnost da i ostale institucije Europske unije rade na pravi demokratski način. Zastupnici parlamenta se biraju na demokratski način još od 1979. godine, a udio žena koje se nalaze u Parlamentu se znatno promijenio od samih početaka. (O Parlamentu, 2022).

Vijeće Europske unije uz Europski parlament je nezaobilazan prilikom donošenja bitnih odluka. Uglavnom Vijeće pregovara o odlukama i donosi ih skupa s Parlamentom. Vijeće Europske unije od svog početka je institucija koja je glavna u djelovanju prilikom kriznih situacija. Na samom početku predsjednici država nisu imali veliku ulogu u Europskoj zajednici, te je bilo potrebno vrijeme kako bi se ustanovilo zajedničko vladanje. Sjednice su bile održavane jednom do dva puta godišnje u različitim glavnim gradovima zemalja članica, bez neke velike organizacije. Prekretnica se događa u 1974. godini u kojoj nastaje Europsko vijeće. Sve do 1986. godine gdje Europsko vijeće Jedinstvenim europskim aktom dobiva pravnu osnovu, pomoću kojeg su formalizirani sastanci šefova vlada ili država. Ugovorom iz Lisabona iz 2009. godine dogovoreno je da se države članice svakih šest mjeseci izmjenjuju u predsjedništvu, a dok jedna država presjeda predsjedništvom Vijeća i blisko surađuje sa tročlanom skupinom poznatom pod nazivom „trio“. (Europsko Vijeće Vijeće Europske Unije, 2022).

Europska komisija, Europski parlament i Vijeće Europske unije su najvažniji trokut među institucijama koje se nalaze u Europskoj uniji. Europska komisija čini glavno izvršno tijelo

Europske unije, a sačinjena je od Kolegija povjerenika, u kojem se nalazi po jedan povjerenik iz svake države. U trenutku stvaranja prvobitnih zajednica, svaka zajednica u tom prilikom je imala izvršno tijelo: Visoko tijelo za Europsku zajednicu za ugljen i čelik, osnovano 1951. godine i Komisiju za Europsku ekonomsku zajednicu i Euroatom. 1965. godine Ugovorom o spajanju navedene tri institucije osnivaju jednu Komisiju europskih zajednica. Nakon isteka ugovora 2002. godine sva imovina koja je u tom trenutku bila u posjedu vraćena je Komisiji, koja dobiva odgovornost kojom ostvaruje pravo privesti kraju nedovršene poslove, vođenje imovine i jamčenje financiranja. Ugovorom iz Maastrichta dato je da svaki mandat osobe koja je povjerenik Komisije ima istu dužinu mandata kao i osoba koji imaju mandat kao članovi Europskog parlamenta, uz postojanje mogućnosti produženja samog mandata. Svaki član komisije mora biti neovisan i ne smije se baviti niti jednim drugim poslom. (Europska komisija, 2022).

Institucije Europske unije prošle su kroz razne izmjene, kako članova koji se nalaze u određenoj instituciji, tako i samih pravila s kojima se svaka institucija susreće. Glavna prekretnica jest Ugovor iz Lisabona i njime su sklopljene institucije kakve su danas poznate. U narednom poglavlju biti će objašnjen Ugovor kojim se izmijenio tadašnji poredak institucija, te stvoren jedan novi poredak među njima.

2.3. Lisabonski reformski ugovor

Ugovor iz Lisabona je taj koji je donio institucije koje danas poznajemo, ugovor koji je najviše promijenio Europsku uniju u posljednjih 20 godina. Stupanjem Lisabonskog ugovora na snagu donesene su inovacije u cijeli sustav Europske unije, a posebice u institucijskom okviru. Na snagu je stupio 1. prosinca 2009. godine, te od tada se mijenja poredak institucija i uvjeti postojanja Europske unije. Tadašnjih 27 zemlja koje su činile Europsku uniju ga potpisuju, a ugovorom se namjerava povećati demokratičnost, učinkovitost i transparentnost Europske unije i pojačava sposobnost suočavanja s globalnim izazovima. (Povijest Europske unije 2000.-2009., 2022).

Đurđević (2008) navodi da prilikom donošenja Lisabonskog ugovora u odredbama koje se nalaze u uvodu stoji kao primarni cilj Europske unije uspostava slobode i sigurnosti, a tako i pravde za sve građane Europske unije, te da pri tome nema unutarnjih granica, a ujedno je i cilj

sprečavanje kriminaliteta. Kako bi se navedeni ciljevi ostvarili, potrebno je ostvariti supranacionalnu nadležnost Europske unije i to kroz određene mehanizme kao što su: suradnja policije i pravosuđa, nadležnosti koje su podijeljene u sustavu slobode, novi postupci pomoću kojih se donose odluke. Svaka država članica će dobiti zakonodavne ovlasti unutar Europske unije.

Grubiša (2010) iznosi u članku Lisabonski ugovor i Europsko građanstvo da glavne inovacije koje donosi Ugovor iz Lisabona su ujedno i institucionalne inovacije u javnim politikama Unije. Smatra da prvobitna institucionalna inovacija jest legaliziranje Europskog vijeća. Osim toga došlo je do uvođenja Visokog predstavnika za vanjske poslove koji je ujedno bio i glavni tajnik Vijeća ministara Europske unije. Uz prethodno navedeno, dijeli mišljenje da Europski parlament Ugovorom iz Lisabona je jednak Vijeću Europske unije, samim time to znači jačanje demokratskog legitimiteta u Europskoj uniji. S druge strane u Vijeću ministara uvodi se dvostruka većina prilikom glasovanja, što znači 55% obuhvaćaju države članice a 65% stanovništvo cijele Europske unije.

Mangenot smatra promjene koje se dešavaju Lisabonskim ugovorom mijenjaju Vijeće kakvo je bilo poznato, te da rečenica: “član Europskog vijeća i predstavnik države članice koja predsjedava Europskim vijećem” stvara formulaciju prilikom koje je pokazana veličina i način na koji su institucije Europske unije dobile na kompleksnosti Lisabonskim ugovorom, te da su zapravo član i predstavnik zaslužni za provođenje vijesti u Europskom vijeću.

Dvije instance pilotiranja Vijećem koje su stupile na snagu Lisabonskim ugovorom (Mangenot, 2010):

- rotirajuće predsjedništvo
- Visoki predstavnik i SEAE (Europska služba za vanjsko djelovanje)

Europska komisija Lisabonskim ugovorom ovisi o rezultatu europskih izbora, a legitimitet koji je pri tome ostvaren posjeduje znatno veću važnost. Predsjednik komisije dobiva zaduženje za unutarnju organizaciju kolegija. (Mussa, 2022).

Lisabonski ugovor osim navedenih institucionalnih promjena koje donosi, donosi i određene odredbe kojima se olakšava život građana Europske unije. Ugovor daje građanima znatno veća prava prilikom donošenja odluka, a samim time se olakšava procedura kojom su se određene

odredbe trebale donositi u Europskoj uniji. Euro kao valuta potvrđuje ono čemu i teži Europska unija, a to je potvrđivanje ekonomske i monetarne unije. Ovim ugovorom Europska unija vodi više računa o određenim socijalnim ciljevima kao što su smanjenje nezaposlenosti te borba protiv kriminala, opijata te trgovine robama, oružjem i ljudima. Ovlasti koje pripadaju Europskoj uniji, državama članicama kao i zajedničke ovlasti također se utvrđuju Lisabonskim ugovorom. (Ministarstvo pravosuđa i uprave, 2022).

Ugovorom iz Lisabona nacionalni parlamenti dobivaju po prvi put utjecaj na odluke koje se mogu donijeti. Što bi značilo da se svi predloženi zakoni u Europskoj uniji šalju nacionalnim parlamentima. Svaki od nacionalnih parlamenta ima rok od osam tjedana na koji ima pravo dati prigovor ukoliko smatra da određeni prijedlog nije dostatan Europske unije, te ukoliko ne žele da određeni prijedlog bude prihvaćen. Prijedlog se može izmijeniti ako dovoljan broj nacionalnih parlamenta uloži prigovor, te se samim time parlamentima država članica daje veoma važna uloga u osiguranju Europske unije. (Ministarstvo pravosuđa i uprave, 2022).

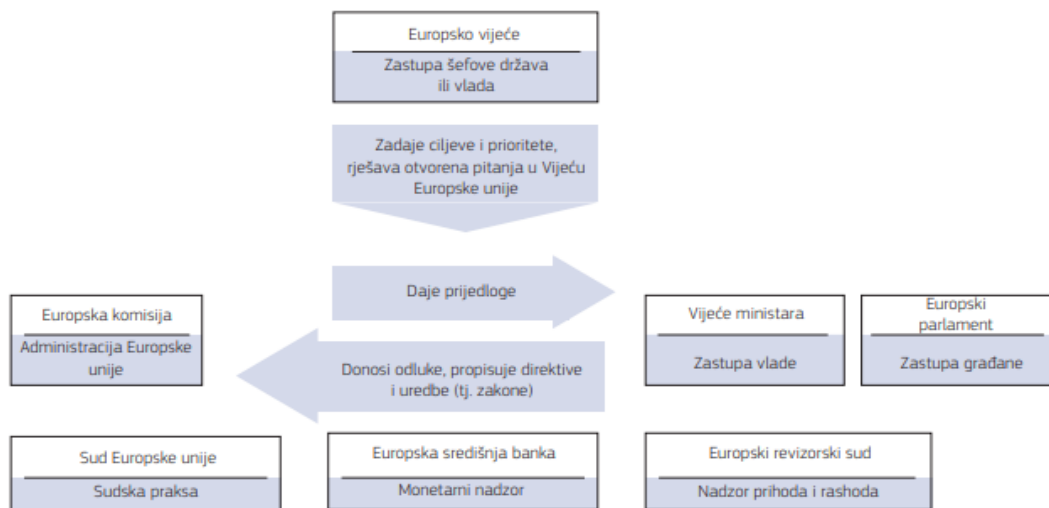
Đurđević (2008) također smatra da pravna novina koju donosi Lisabonski ugovor jeste ukidanje određenih stupova pravnih poredaka, što donosi pozitivan učinak na rješavanje sukoba, što bi zapravo značilo da svaka država članica kao i Europska unija ima pravo donositi zakonodavne ovlasti.

Lisabonskim ugovorom uveo se jedan veoma kompleksan sustav koji ostavlja ogromne administrativne posljedice izbora. U daljnjem tekstu detaljnije će biti opisana svaka od institucija, s naglaskom na institucionalni trokut, koji dobiva svoje glavne ovlasti stupanjem na snagu Lisabonskog ugovora.

3. Institucijski okvir Europske unije

Europska unija ima jedinstven i specifičan ustroj svojih institucija, a sustav pri kojem donosi odluke razvija se bez prekida. Institucije se nalaze u različitim dijelovima Europske unije, gdje pri tome postoji sedam institucija Europske unije, sedam tijela Europske unije i više od 30 decentraliziranih agencija. Svaka od ustanova ima svoju određenu funkciju. Svaka od institucija svakodnevno surađuje s mrežom agencija iz cijele Europske unije. Ovlasti koje određene institucije posjeduju određene su brojnim ugovorima, a najnoviji ugovor je Ugovor iz Lisabona iz 2007. godine koji daje veliki značaj promjenama institucionalnog okvira Europske unije. (Vrste institucija i tijela, 2022).

Prema Kesner Škreb (2007) Europska unija je zajednica država, koje su dio svog suvereniteta ulaskom u Europsku uniju prenijele na europske institucije. Samim time odluke koje se donose su u cjelini jednakog interesa za sve građane Europske unije. Među svojih sedam institucija koje posjeduje Unija, ima tri glavne koje imaju najveće ovlasti među njima. Nadalje u radu će biti objašnjene institucije Europske unije, ta zatim će posebice biti stavljen naglasak na tri glavne institucije.

Slika 3. Institucije Europske unije, 2014

Izvor: Europa vodič za nastavnike

Sud Europske unije ima zadaću da vrši nadzor kako bi se provodila pravilna primjena prava u svim državama članicama Europske unije. Sud se sastoji od 11 odvjetnika koji nisu zavisni, te jednog člana svake članice Europske unije koje imenuju Vlade država članica. Sud je osnovan 1952. godine, sa sjedištem u Luxembourg. Glavnih pet zadaća kojim se bavi su: tumačenje prava, provedba prava, poništenje pravnih akata EU, osiguravanje postupanja EU, Sankcioniranje institucija EU. Sastoji se od: Suda i Općeg suda, Sud je taj koji ima glavnu odluku prilikom rješavanja pitanja koje su podnijeli nacionalni sudovi. Opći sud je s druge strane odlučuje o pitanjima pojedinaca ili poduzeća vezanim za tržišta. (Sud Europske unije, 2022)

Glavna uloga Europske središnje banke je da prati stabilnost cijena, upravlja eurom te monetarnim politikama Europske unije. Članovi Europske središnje banke su guverneri središnjih banaka država članica. Osnovana je 1998. godine i njeno središte se nalazi u Frankfurtu u Njemačkoj. Neke od zadaća Europske središnje banke su određivanje kamatnih stopa po kojima se dodjeljuju zajmovi komercijalnim bankama u eurozoni, samim time upravlja novcem koji se nalazi u optjecaju te inflacijom. Osim toga upravlja deviznim pričuvama eurozone kupnjom ili prodajom valuta kako bi održala financijsku stabilnost. Nadalje, daje sigurnost da nacionalna tijela nadziru financijska tržišta i institucije, a samim time ostvaruje dobro funkcioniranje platnih sustava. (Europska središnja banka ESB, 2022).

Europski revizorski sud ima ulogu da provjerava prikupljaju li se i koriste ispravno financijska sredstva Europske unije, a samim time poboljšava upravljanje financijama Europske unije. Trenutni predsjednik je Klaus Heiner-Lehne, a nalazi se u Luxembourg. Neke od zadaća Europskog revizorskog suda su da provodi reviziju prihoda i rashoda Europske unije, što bi značilo da vrši provjeru jesu li financijska sredstva kojima raspolaže Europska unija pravilno prikupljena i upotrijebljena. Osim toga nadgleda osobe ili organizacije koje su zadužene za upravljanje financijskim sredstvima Europske unije, što ujedno znači provjere pravilnog rada institucija. Ukoliko uvide sumnju na prevaru i korupciju to objavljuju u Europskom uredu za borbu protiv prijevара (OLAF). Objavljuju svoja mišljenja koja izravno utječu na upravljanje financijama Europske unije, a kako bi mogao ispravno raditi svoj posao Revizorski sud mora biti neovisan o institucijama. (Europski revizorski sud, 2022).

Europsko vijeće ima ulogu da određuje politički smjer kretanja Europske unije i prioritete koje Unija treba postaviti. Članovi Europskog vijeća su: šefovi država ili vlada zemalja Europske

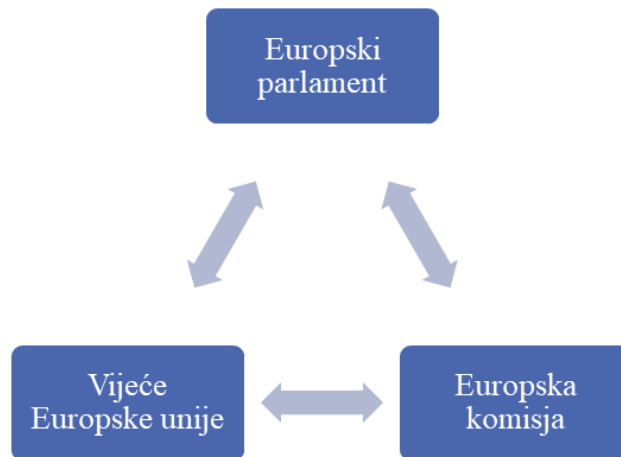
unije, predsjednik Europskog vijeća te Europska komisija. Trenutni predsjednik Europskog vijeća je Charles Michael, a nalazi se u Bruxellesu u Belgiji. Europsko vijeće ima ulogu da predstavlja najvišu razinu političke suradnje među zemljama Europske unije. Osim toga ima ključnu ulogu pri složenim ili osjetljivim pitanjima koje nije moguće riješiti pri nekim nižim razinama. Daje odrednice ka zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici Europske unije, a osim toga veliku ulogu ima jer nominira i imenuje osobe koje se nalaze na visokim pozicijama Europske unije i to primjerice Europske središnje banke te Komisije. (Europsko vijeće, 2022).

Europski parlament je jedinstvena institucija baš iz razloga što je jedina institucija koju izravno biraju građani, kao jedan zajednički glas svih građana Europske unije. Zastupnici se biraju svakih 5 godina, a glasati može svaki državljanin Europske unije. Posljednji održani izbori bili su 2019. godine, što bi ujedno i značilo da idući izbori koji će se održati za Europski parlament biti će 2024. godine. Plenarne sjednice spadaju pod glavne sastanke koje održava Parlament, a održavaju se 12 puta godišnje. (EU & ja, 2021)

Vijeće Europske ili poznatije pod nazivom Vijeće, institucija je koja predstavlja Vlade zemalja članica. Kako bi donijeli pravovremene odluke o politikama te propisima ministri zemalja članica se sastaju ovisno o temi o kojoj se raspravlja u tom trenutku. Kako bi Vijeće bilo pravilno izglasano odlučuju države Europske unije. Razmakom od šest mjeseci države članice koje predsjedavaju vijećem se izmjenjuju. (EU & ja, 2021)

Europska komisija je glavno izvršno tijelo koje predstavlja interese koji su zajednički cijeloj Europskoj uniji. Preispituje ono što donose Parlament i Vijeće, te daje prijedloge ka novim propisima i upravlja politikama i proračunom Europske unije. (Vrste institucija i tijela, 2022).

U navedenom tekstu su ukratko objašnjene institucije Europske unije, a nadalje će biti detaljnije objašnjene posljednje navedene tri institucije: Europski parlament, Vijeće Europske unije i Europska komisija. Rad će u idućem dijelu govoriti o samom radu institucionalnog trokuta, njegovom ustrojstvu i ovlastima koje posjeduju. Fokus je prvobitno stavljen na institucionalni trokut iz razloga što su to institucije koje imaju najvažniju ulogu u Europskoj uniji.

Slika 4. Institucionalni trokut europske unije

Vlastita izrada autora

3.1. Europski parlament

Europski parlament pripada u demokratski nadzor upravljanja Europskom unijom, iz razloga što ga biraju građani same Europske unije. Jedna polovina zakonodavne vlasti pripada upravo Europskom parlamentu. Tijekom godina podliježe različitim promjenama, no jedno je uvijek ostalo isto i to da promiče prava ljudi kako u Europskoj uniji tako i diljem cijelog svijeta.

Europski parlament je izravno izabrano tijelo Europske unije sa zakonodavnim, nadzornim i proračunskim ovlastima. Trenutno Europski parlament broji 705 članova koji dolaze iz svake zemlje članice Europske unije. Osnovan je 1958. godine pod imenom Zajednička skupština Europske zajednice za ugljen i čelik. 1962. godine dobiva naziv Europski parlament, 1979. godine ima i prve izbore. Zakonodavno je tijelo kojeg biraju građani država članica Europske unije. (Europski parlament, 2022).

Glavno područje rada Parlamenta (Europski parlament, 2022):

- zakonodavno – odnosi se na područje rada prilikom kojeg donosi razne propise Unije skupa s Vijećem. Ujedno u navedeno područje rada spadaju odluke o proširenjima te međunarodnim sporazumima

- nadzorno – odnosi se na posjedovanje demokratskog nadzora nad svim institucijama Europske unije. Bira osobu koje će predsjedavati Europskom komisijom i vodi rasprave o monetarnoj politici s Europskom središnjom bankom
- proračunsko – odnosi se na donošenje odluka u dogovoru s Vijećem o proračunu Europske unije, a ujedno i daje uvid u višegodišnji financijski okvir.

Rad parlamenta sastoji se od dvije faze (Politike Europske unije: Kako funkcionira Europska unija, 2014):

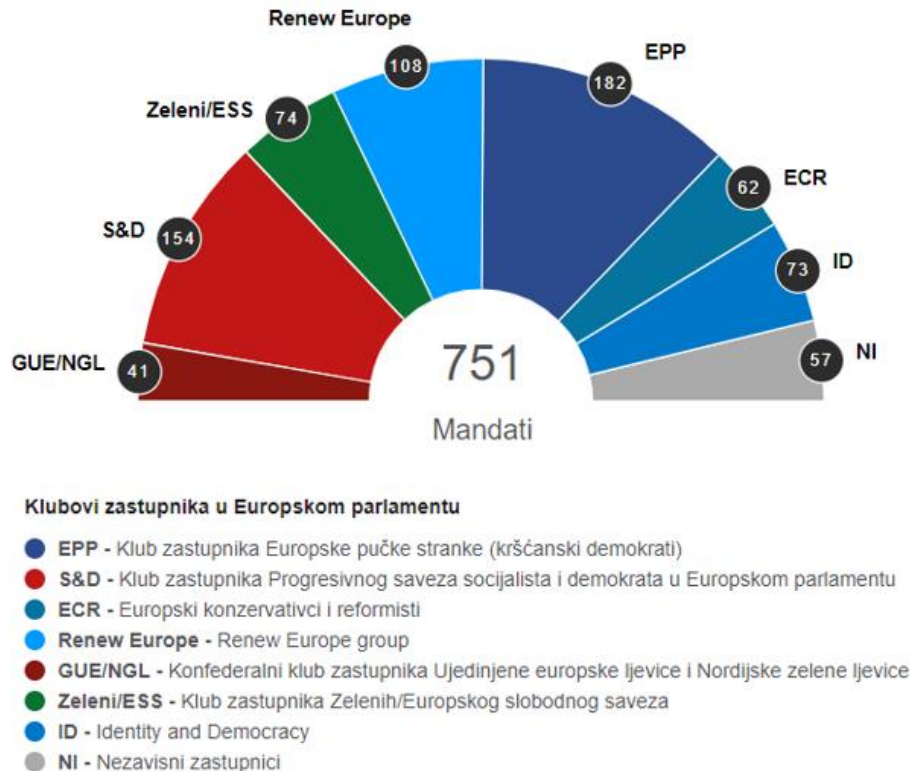
- priprema za plenarnu sjednicu – za ovu dužnost ovlašteni su zastupnici u 20 parlamentarnih odbora, koji imaju specijalizaciju za određeni dio područja
- sama plenarna sjednica – sjednice se održavaju kroz jedan tjedan, jednom mjesečno u Strasbourgu, a u Bruxellesu mogu se održavati dodatne sjednice.

Odbori parlamenta se odnose na pripremu zakonodavstva, a njihovo djelovanje se sastoji od 20 odbora i 2 pododbora, a svaki od njih se bavi nekim od dijelova politike. Zakonodavne prijedloge razmatraju odbori, a klubovi zastupnika i zastupnici u Europskom parlamentu imaju mogućnosti dati na razmatranje izmjene ili odbacivanje samog zakona. Dok s druge strane plenarne sjednice donose odluke o zakonodavstvu, svi zastupnici na okupu daju glas o zakonodavnom prijedlogu ili izmjenama. Odbor je sačinjen od 25 punopravnih članova koji sami biraju osobu koja će predsjedati te 4 podpredsjednika koji imaju mandat na 2,5 godine, te 81 zamjenika. (Odbori Europski parlament, 2022) .

Predsjednik Europskog parlamenta je osoba koja predstavlja kako se Europski parlament odnosi s drugim institucijama Europske unije, a i s ostalim svijetom. Kako bi uspješno predsjednik obavljao rad, na pomoći mu stoji 14 podpredsjednika. Trenutna predsjednica Europskog parlamenta je Roberta Metsola, koja je izabrana na dvije i pol godine. Osim nje u parlamentu se nalazi ostalih 705 članova koji su direktno izabrani od strane građana, 7 klubova zastupnika koji su podijeljeni prema političkom opredjeljenju a ne prema njihovoj nacionalnoj pripadnosti. Svaka država članica odlučuje o načinu na koji će se izbori održati, no pri tome mora biti prisutna jednakost spolova i tajno glasanje. (Europski parlament, 2022).

3.1.1. Ustrojstvo Europskog parlamenta

Lisabonskim ugovorom koji je stupio na snagu 2009. godine Europskom parlamentu je dato da može imati najviše 750 zastupnika te jednog predsjednika. Broj zastupnika koji se nalaze u Parlamentu nije jednak za svaku državu članicu, a tako ni glasovi svake države članice ne vrijede jednako, baš iz razloga što krajnju odluku donosi Europsko vijeće. Svaka država može imati najviše 96, a minimalno 6 zastupnika. Takvi postupci dovode do toga da glas u Njemačkoj vrijedi manje od glasa na Malti. Svaki mandat određenog zastupnika je slobodan, djeluju neovisno o svojoj vladi, no rijetko da će zastupnik glasati protivno odluci svoje političke struje. Europski parlament nema mogućnost biranja izvršne vlasti, razlog tome je taj da predsjednika Europske komisije predlaže Europsko vijeće, a ne parlamentarna većina koja je koja je dobila pravo glasa parlamentarnim izborima. Radom Europskog parlamenta došlo je do formiranja određenih među skupina, što podrazumijeva skupine zastupnika koje nisu formalne, nego su okupljeni oko istovrsnih pitanja ili problema. Formirane su 1979. godine, radi pomoći samim zastupnicima. (O parlamentu, 2022).

Slika 5. Europski parlament 2019.-2024. godine

Izvor: Rezultati Europskih izbora 2019., 2019

Predsjednik Europskog parlamenta se bira na dvije i pol godine, a trenutna predsjednica je Roberta Metsola. Odabrana na obnovljivi mandat, što odgovara polovici razdoblja parlamentarnog saziva. Trenutni broj zastupnika u Europskom parlamentu je 705. Svaka država članica odlučuje kako bi trebala održati izbore, pri tome moraju osigurati da glasanje bude tajno i osigurati da bude prisutna jednakost spolova. Građani Europske unije mogu glasati prilikom navršениh 18 godina, osim u Austriji gdje građani mogu glasati već sa 16 godina. U Europskom parlamentu žene su zauzele nešto više od jedne trećine zastupničkih mjesta. Svaki zastupnik je razvrstan prema političkom opredjeljenju, a ne po svojoj nacionalnosti. Zastupnici u Parlamentu moraju djelovati pod kodeksom ponašanja što bi prema službenoj stranici Europskog parlamenta značilo da moraju posjedovati: nepristranost, integritet, transparentnost, marljivost, čestitost, odgovornost. (O parlamentu, 2022).

U Europskom parlamentu nalazi se 26 odbora, te svaki odbor je zadužen za određeni dio poslova i to su primjerice: vanjski poslovi, ljudska prava, sigurnost, proračuni, ekonomska i monetarna politika, te mnogi drugi. Što se tiče izaslanstava oni su ti koji imaju mogućnost da održavaju odnose s parlamentima zemalja koje nisu članice Europske unije, također održavaju mir i očvršćuju ljudska prava. U Europskom parlamentu se trenutno nalazi 7 klubova zastupnika, kako bi se određeni klub zastupnika oformio potrebno je 23 zastupnika, te svaki zastupnik ima mogućnost da bude član samo jednog kluba zastupnika, a ukoliko ne žele da se pridruže niti jednom mogu ostati nezavisni zastupnici. Svaki klub zastupnika se sam brine o svom ustrojstvu, sami imenuju predsjednika, tajništvo... Stajalište koje je usvojio klub zastupnika određenje je dogovora unutar samog kluba, te niti jednog zastupnika se ne može prisiliti da svoj glas da za nešto što on ne želi. (O parlamentu, 2022).

3.1.2. Ovlasti Europskog parlamenta

Europskom parlamentu dodijeljene su široke ovlasti: zakonodavne, proračunske i nadzorne. Naime, temeljni ugovori nisu ukazivali na istovrsne ovlasti kakve danas posjeduje Europski parlament. Parlamentarci su uzimali korist od svake sudske presude, bili su ti koji su davali određeni pritisak na Vijeće i to sve do uvođenja novih izbora Lisabonskim ugovorom, čime su dobili veće ovlasti. Samim time imaju veće ovlasti na to tko upravlja Europskom unijom dobivši zakonodavne ovlasti, čime postaje ravnopravan s Vijećem. Lisabonskim ugovorom glas naroda na parlamentarnim izborima postaje važniji te daje se veća prava građanstvu. Ovim ugovorom proširuju se ovlasti na 40 novih područja, a uz to Parlament ima pravo da daje odobrenje na

cijeli proračun Europske unije koje odrađuje skupa s Vijećem. Kako Vijeće tako i Parlament imaju jednaku ravnopravnost u donošenju zakonodavnih postupaka. Prilikom usvajanja zakonodavnih akta, potrebno je razlikovati postupak gdje Europski parlament posjeduje jednakost s Vijećem, od slučajeva koji su posebni pri kojima Europski parlament ima samo savjetodavnu ulogu. (Europski parlament, 2022).

Prilikom donošenja proračunskih odluka, čije ovlasti posjeduje Parlament, imaju rok od 42 dana u kojem moraju dati odobrenje onoga pri čemu stoji Vijeće. Ukoliko Parlament da zeleno svjetlo, proračun je donesen. Parlament međutim, većinom usvaja samo amandmane te Vijeću vraća tekst koji je izmijenjen. Ukoliko se desi takav slučaj predsjednik Parlamenta je taj koji ima mogućnost da sazove sjednicu Odbora za mirenje koji je sastavljen od predsjednika Vijeća. Nakon dogovora Odbora za mirenje postoji rok od 14 dana da bi se proračun odobrio, no ukoliko nije uspjelo Komisija donosi sasvim novi nacrt proračuna. Na samom kraju kada se proračun donese, Europska komisija je ta koja snosi odgovornost za izvršavanje istog. (Europski parlament, 2022)

Osim zakonodavnih i proračunskih, Europski parlament posjeduje i nadzorne ovlasti, čime nadzire pravilan rad institucija te upotrebljava li se proračun na ispravan način. (Europski parlament, 2022).

3.2. Vijeće Europske unije

Vijeće Europske unije spada pod nezaobilaznu instituciju prilikom donošenja odluka u Europskoj uniji. Pregovaraju o zakonodavnim aktima i donose ih i to skupa s Europskim parlamentom. Vijeće donošenjem Lisabonskog ugovora 2009. godine postaje punopravna institucija koja posjeduje vlastitog predsjednika. Sve do trenutka donošenja Ugovora Vijeće je bilo neformalno tijelo čija funkcija nije bila službenih okvira. (Europsko vijeće, Vijeće Europske unije, 2022).

Vijeće je skupina ministara iz zemalja svih država koje su članice, a Vijeće ima uloga da osigura da vlade država članica rade u skladu s dogovorima Vijeća Europske unije. Skupa s Parlamentom Vijeće donosi zakonodavne odluke, uz to vodi brigu o politikama kako vanjskim tako i sigurnosnim država članica. Nemaju stalni sastav, nego se sastaju na 10 različitih sastava s obzirom na područje politike o kojima se u tom trenutku raspravlja. Euro skupina je sastavnica

ministara gospodarstva i financija, te uz pomoć njih države članice ostvaruju bolju koordinaciju svojih gospodarskih politika. Sastaju se jedan dan prije nego što se sastaje Vijeće kako bi raspravljali o gospodarskim i financijskim pitanjima. (Europsko vijeće, Vijeće Europske unije, 2022)

Na Svaku raspravu Vijeća Europske Unije javnost može ostvariti uvid, kao i u sustav glasanja. Kako bi se donijele neke odluke potrebno je da se izglasa većina i to od 55% od ukupnih država koje su članice. Da neka odluka ne bi bila donesena potrebno je 35% od ukupnih država članica. Kako bi bila donesena upravna pitanja, potrebno je da se složi velika većina Vijeća. Ukoliko dođe do jednoglasne odluke znači da su sve države članice dale svoje odobrenje za donošenje određene stavke. (Europsko vijeće, Vijeće Europske unije, 2022).

Za sporazume koji pokrivaju područja zajedničke nadležnosti odluke se donose s Vijećem zajedničkom suglasnošću (suglasnost svih država članica) (Europsko vijeće, Vijeće Europske unije, 2022):

- Komisija je ta koja ima mogućnost dati Vijeću preporuke o određenim sporazumima. Sporazumi se mogu odnositi na vanjsku i sigurnosnu politiku, a preporuke daje Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku
- Vijeće tada donosi odluku o odobravanju otvaranja pregovora. Ono također obično donosi pregovaračke smjernice koje određuju glavne ciljeve koje treba postići tijekom pregovora.
- Komisija zastupa EU tijekom pregovora, osim u slučajevima kada se sporazum odnosi na vanjske poslove i sigurnosnu politiku, kada EU zastupa visoki predstavnik. Pregovori između EU-a i zemalja izvan EU-a ili međunarodnih organizacija obično se odvijaju u „krugovima”.
- Za neke vrste sporazuma Vijeće imenuje poseban odbor koji se savjetuje s Komisijom tijekom pregovora, a Komisija je ta koja ima mogućnost podnositi izvještaje posebnom odboru i Europskom parlamentu o pregovorima
- Vijeće može donijeti revidirane ili nove pregovaračke smjernice u bilo kojem trenutku pregovora. To se događa kako bi se promijenilo pregovaračko stajalište ili kada pregovarač (Komisija) želi izmijeniti ranije dogovoreno stajalište.
- Vijeće i Komisija zajednički preuzimaju odgovornost o provjeri sporazuma te jesu li ti sporazumi jednaki pravilima unutarnjih politika Europske unije

- Na kraju pregovora Vijeće donosi odluku o potpisivanju sporazuma. U nekim slučajevima Vijeće također donosi odluku o privremenoj primjeni sporazuma. Odluke se donose na temelju prijedloga Komisije.
- Vijeće je ključno prilikom donošenja odluke o sklapanju sporazuma, jedino ukoliko je Europski parlament dao svoju suglasnost postoji mogućnost o konačnoj odluci, što bi značilo da Vijeće u svim drugim područjima osim u sporazumima mora imati savjetovanje s Europskim parlamentom

Vijeće je odgovorno za koordiniranje politika država članica u određenim područjima kao što su (Europsko vijeće, Vijeće Europske unije, 2022):

- ekonomska i fiskalna politika: ojačava ekonomsko upravljanje Europske unije tako što koordinira ekonomsku i fiskalnu politiku svih članica Europske unije
- obrazovanje, kultura, mladi i sport: u navedenom dijelu Vijeće je ta institucija koja ima ulogu donošenja okvirnih politika. Pomoću tih politika se utvrđuju prioritete pomoću kojih bi se ostvarila bolja suradnja između Komisije i država
- politika zapošljavanja: Smjernice i godišnje preporuke su sastavljene os strane Vijeća i utemeljene na njihovim zaključcima

3.2.1. Ustrojstvo Vijeća Europske unije

Vijeće Europske unije je institucija koju čini jedan predstavnik iz svake države koji je ujedno i ministar, te preuzima sve obveze u ime Vlade države koju zastupa. Predsjednik Vijeća se mijenja svakih 6 mjeseci ovisno o državi koja presjeda Europskom unijom, iznimka jedino mogu biti vanjski poslovi i u tom slučaju predsjedanje traje 18 mjeseci. Odbor koji je zadužen za pripremu i provjeru zadataka je poznat pod nazivom Coreper, a sastaju se svakog tjedana kako bi koordinirao aktivnosti s Europskim parlamentom. (Pavy, 2022)

Coreper se dijeli na (Europsko vijeće, Vijeće Europske unije, 2022):

- Coreper I. – sastoji se od zamjenika predsjednika koji su stalni te zadaća mu je da priprema rad šest vijeća.
- Coreper II. – sastoji se od predstavnika koji su stalni i dolaze iz svake države članice, a ima ulogu da priprema rad četiriju sastava Vijeća koji se bave ekonomskim i

financijskim poslovima, vanjskim poslovima, općim poslovima i pravosuđem i unutarnjim poslovima.

3.2.2. Ovlasti Vijeća Europske unije

Vijeće Europske unije posjeduje pet temeljnih ovlasti, a svaki ministar koji se nalazi u Vijeću ima ovlast da obveže svoju Vladu te da se dogovara s nacionalnim vlastima, što daje demokratsku legitimnost vijeća. Prva ovlast vijeća je donošenje europskih zakona, koje donosi skupa s parlamentom. Nadalje, usklađuje politike svih članica Europske unije te razvija politike koju su zajedničke te vanjske politike. Također sklapa sporazume između država članica i Europske unije ili međunarodnih organizacija, te skupa s Parlamentom donosi proračun Europske unije. (Kako funkcionira Europska unija, 2014).

3.3. Europska komisija

Pored Europskog parlamenta i Vijeća Europske unije koji su objašnjeni u prethodnom dijelu rada i posjeduju zakonodavnu vlast, Europska komisija je glavno izvršno tijelo Europske unije koje radi ka ispunjenju zajedničkih interesa. Ima ulogu da predlaže nove propise, nakon donošenja Vijeća Europske unije te Europskog parlamenta. Uz to institucija je koja upravlja politikama Europske unije, te daje sigurnost kako bi svi imali jednaka prava kao građani Europske unije. Skupa s ostalim institucijama Europska komisija ima ulogu da razvija političko i strateško usmjerenje Europske unije. Predsjednik Komisije se bira na 5 godina te prilikom novog mandata predsjednik je taj koji bira određene prioritete vezano za probleme s kojim se suočava Europska unije, te se to kasnije izlaže kao konkretan plan kojem je cilj da se sprovede u narednih 12 mjeseci. (Europska komisija, 2022).

Ukoliko se koristi naziv „Komisija“ navedeni naziv posjeduje dva značenja. Prvo značenje je vezano za članove komisije, to jest skupinu ljudi koji su imenovali Europski parlament i države članice kako bi bili zaduženi za upravljanje institucijom te pri tome donosili važne odluke. Drugi način upotrebe naziva „Komisija“ vezao je za samu instituciju te osoblje koje se u njoj nalazi. Administrativno osoblje te stručnjaci i prevoditelji su odgovorni za pravilan rad Komisije. (Kako funkcionira Europska unija, 2014)

Europska komisija donosi odluku prilikom koje postavlja nove strategije za ljudske resurse, što bi značilo da su postavili određenu viziju kako bi osoblje koje radi za Europsku komisiju moglo bolje i učinkovitije raditi za dobrobit građana Europske unije. Samim time osoblju se nudi visoko razvijeno radno okruženje, te imaju mogućnost ostvariti bolji profesionalni razvoj, a uz to i privući mnoge velike talente koji se nalaze diljem Europske unije. U svojim planovima poštuju europski zeleni plan, te prilikom odabira kandidata imaju želju da odaberu najdarovitije i najprikladnije pojedince. Komisiju vode određena načela u njezinu radu. To su transparentnost, jezična pokrivenost, odgovornost prema okolišu, jednakost i etičko ponašanje. (Europska komisija, 2022).

Europska komisija oblikuje i provodi politike EU-a tako što (Europska komisija, 2022):

- Daje prijedloge zakonodavstva Europskog parlamenta i Vijeća Europske unije
- Pridonosi u pomoći prilikom provedbe zakonodavstava Europske unije zemljama članicama Europske unije
- Ima mogućnost upravljanja proračunom Europske unije a samim time dodjeljuje i financijska sredstva Europske unije
- Daje osiguranje prilikom kojeg se usklađuje u suradnji sa Sudom Europske unije zakonodavstvo Europske unije
- Institucija je koja daje predstavu o Europskoj uniji izvan njenih granica i to skupa u suradnji s diplomatskom službom Europske unije koja se naziva Europska služba za vanjsko djelovanje

Europska unija svoje politike konstruira da one koriste građanima, poduzećima te ostalim dionicima Europske unije. Kako bi inicijative Europske komisije bile utvrđene, postizanje internog dogovora je ključno. (Europska komisija, 2022)

3.3.1. Ustrojstvo Europske komisije

Europska komisija trenutno ima vodstvo od 27 povjerenika, što bi značilo da iz svake države članice se nalazi po jedan povjerenik, a poznati su pod nazivom „Kolegij“. U zajednici daju prave odluke koju su jednake za sve građane Europske unije. Kako bi se imenovao novi Kolegij potrebno je da prođe vremenski period od 5 godina. (Ustrojstvo komisije, 2022).

Predsjednik komisije, a trenutno je na čelu Ursula von der Leyen, daje odluke kojima imenuje odgovornosti povjerenika te ima pravo zatražiti ostavke povjerenika. Komisija se sastoji još i od potpredsjednika koji je ujedno i Visoki predstavnik Unije. Predsjednik komisije je zadužen za provedbu i preraspodjelu odgovornosti među povjerenicima. Povjerenici Europske komisije su prije obnašali različite političke funkcije, te su većina njih upravo i bili ministri. Dolaskom u Europsku komisiju članovi su se obvezali da će svoj rad odrađivati u interesima Unije kao cjeline, što znači da od svojih nacionalnih vlada nemaju mogućnosti primanja uputa. (Kako funkcionira Europska unija, 2014)

Podjela od koje se sastoji Komisija su resorni odjeli, odnosno glavne uprave (GU) čija se odgovornost sastoji pri nekim dijelovima politika. Glavne uprave imaju zadaću da upravljaju i pridonose razvitku te pravilnim provedbama politika kojima se financira Europska unija, a ujedno su i zaduženi za pravilno rješavanje administrativnih pitanja koje su pokrenute od strane Europske komisije. (Europska komisija, 2022)

3.3.2. Ovlasti Europske komisije

Ovlasti komisije podijeljene su na 4 dijela (Kako funkcionira Europska unija, 2014):

- Pregledavanje novih zakonodavnih akta – odgovornost Komisije nalazi se u izradi prijedloga novih zakonodavnih akta koje je dužna predstaviti Europskom parlamentu i Vijeću Europske unije. Primaran cilj je da se prilikom predstave ti akata brani interes Europske unije i njenih građana, a ne interesi država. Kako bi pravodobno pripremila prijedloge Europska komisija mora dobro poznavati probleme, te načine za njihovo rješenje, pa je upravo iz tog razloga u stalnom kontaktu s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom te Odborom regija. Komisija djeluje načelom supsidijarnosti, što bi značilo da predlaže djelovanje na razini Unije samo ukoliko problem nije rješiv nacionalnim ili lokalnim djelovanjem.
- Provedba politika i proračuna Europske unije – upravljanje proračunom je zadaća Europske komisije kao izvršnog tijela, a ujedno i odgovaranjem za politike i programe koje donosi Europski parlament te Vijeće Europske unije. Europski revizorski sud je odgovoran za pravilnu provedbu proračuna Europske unije od strane Europske komisije, samim time navedene institucije imaju cilj da se ostvari pravilno financijsko upravljanje.

- Provedba Europskog prava – kao što je i navedeno, zajedno sa Sudom Europske unije osigurava kao institucija koja ima ulogu da čuva Ugovore, ispravnu provedbu zakonodavstva Europske unije u svim njenim članicama. Prati ispunjavaju li sve države članice svoje pravne obveze, te ukoliko primijeti nepravilnosti, poduzima određene postupke kojima regulira pravilno provedbu zakona Europske unije.
- Predstavljane Europske unije u međunarodnim odnosima – podpredsjednik Europske komisije je odgovoran za vanjske poslove, te tom prilikom surađuje s Vijećem Europske unije. U oblasti trgovinske politike i humanitarne pomoći ima ulogu glasnogovornika Europske unije prilikom međunarodnih odnosa.

4. Zaključak

Velika zajednica europskih zemalja, Europska unija, od svog osnutka do danas prošla je kroz razne pregovore i ugovore koji su je formirali onakvom kakva ona danas jest, a to je zajednica europskih građana koji su ujedinjeni u raznolikosti sa gotovo 500 milijuna stanovnika. U radu je prvobitno obrađena povijest Europske unije i njenih institucija. Povijest kroz koju je Europska unija prošla datira još iz sredine prošlog stoljeća, što ujedno govori da je potreban dug put kako bi se izgradila jedna velika i skladna zajednica. Naglasak u radu je ponajviše stavljen na 3 glavne institucije i to: Europski parlament, Vijeće Europske unije i Europsku komisiju. U radu su prikazane ovlasti koje imaju svaka od glavnih institucija, ujedno i dat je značaj Ugovoru iz Lisabona koji je zapravo zaslužan za institucije koje su poznate danas.

Kroz Europski parlament Europska unija dobiva svoje puno značenje jednakosti. Važnost svakog glasa, kao i predstavnika je neminovna uz Parlament. Vijeće Europske unije stoji kao jedna od 3 glavne institucije, predstavnici u Vijeću su već izabrani od naroda ministri. Također se u radu zaključilo da Europska unija pokazuje kako su sve zemlje članice jednake. Ujedno se može zaključiti da je Europska komisija jedina od tri institucije koja ima izvršnu vlast, te također u Europskoj komisiji se nalazi po jedan član iz svake države članice. Neminovno je da vodstvo i članovi svake institucije izravno utiču na živote građana.. Europska unija gradi svoj teritorij, a ujedno i građane te poboljšava kvalitetu života. Svaki državljanin država članica, bez obzira iz koje države Europske unije dolazi uvijek će imati jednaka prava kao i svi ostali, baš iz tog razloga i stoji krilatica „Ujedinjeni u raznolikosti“.

Literatura:

1. Đurđević, Z. (2004). *Proračun Europske unije, Financijska teorija i praksa*, 28(2), str. 181-202. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/5740> [Pristupljeno: 22. lipnja 2022.]
2. Europska komisija službene stranice (2022), Raspoloživo na: https://ec.europa.eu/info/index_hr [Pristupljeno: 05. rujna 2022.]
3. Europska komisija, *Europa: vodič za nastavnike* (2014), Raspoloživo na: https://publications.europa.eu/resource/cellar/d07da5b7-32e4-48ae-b93f-5bf181b06c53.0016.03/DOC_1 [Pristupljeno: 11. rujna 2022.]
4. Europska komisija, *Kako funkcionira Europska unija - Vaš vodič kroz institucije EU-a* (2014), Raspoloživo na: file:///C:/Users/Ilijana-Lea/Downloads/kako%20funkcionira%20europska%20unija-gp_daily_WEB_NA0414810HRC_002.pdf [Pristupljeno: 11. rujna 2022.]
5. Europski parlament, Raspoloživo na: <https://www.europarl.europa.eu/portal/hr> [Pristupljeno: 05. rujna 2022.]
6. Europski revizorski sud (2022), Raspoloživo na: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/eca_hr [Pristupljeno: 05. rujna 2022.]
7. Europska središnja banka (2022), Raspoloživo na: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/ecb_hr [Pristupljeno: 05. rujna 2022.]
8. Europsko vijeće Vijeće Europske unije (2022), raspoloživo na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/council-eu/> [Pristupljeno: 05. rujna 2022.]
9. Europska unija, *EU & ja* (2021), raspoloživo na: <file:///C:/Users/Ilijana-Lea/Downloads/eu%20&%20ja-NA0821016HRN.pdf> [Pristupljeno: 11. rujna 2022.]
10. Europska unija, *Europa: vodič za nastavnike* (2014), raspoloživo na: https://publications.europa.eu/resource/cellar/d07da5b7-32e4-48ae-b93f-5bf181b06c53.0016.03/DOC_1 [Pristupljeno: 11. rujna 2022.]
11. Grubiša, D. (2010). *Lisabonski ugovor i europsko građanstvo*, *Politička misao*, 47(4), str. 185-209. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/66497> [Pristupljeno: 22. lipnja 2022.]
12. Izaslanstva (2022), Raspoloživo na: <https://www.europarl.europa.eu/delegations/hr/home> [Pristupljeno: 05. rujna 2022.]
13. Kesner Škreb, M. (2007). *Institucije Europske unije*, *Financijska teorija i praksa*, 31(1), str. 73-75. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/12242> [Pristupljeno: 23. lipnja 2022.]

14. Lisabonski ugovor (2022), Raspoloživo na: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-lisbon> [Pristupljeno: 05. rujna 2022.]
15. Lojić, S. (2018). *Europska unija - od ideje do osnivanja*, Pleter: Časopis udruge studenata povijesti, 2.(2.), str. 213-231. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/247448> [Pristupljeno: 22. lipnja 2022.]
16. Mangenot, M. (2010). *Lisabonski ugovor i nove institucije Europske Unije*, Politička misao, 47(1), str. 151-160. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/57694> [Pristupljeno: 22. lipnja 2022.]
17. Ministarstvo pravosuđa i uprave (2022), Raspoloživo na: <https://mpu.gov.hr/osnove-sustava-europske-unije-23355/23355> [Pristupljeno: 05. rujna 2022.]
18. Mussa, G. *Europska komisija* (2022), Raspoloživo na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/25/europska-komisija> [Pristupljeno: 05. rujna 2022.]
19. O parlamentu (2022), Raspoloživo na: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr> [Pristupljeno: 05. rujna 2022.]
20. Odbori (2022), Raspoloživo na: <https://www.europarl.europa.eu/committees/hr/home> [Pristupljeno: 05. rujna 2022.]
21. Pavy, E. *Vijeće Europske unije* (2022), Raspoloživo na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/24/vijece-europske-unije> [Pristupljeno: 11. rujna 2022.]
22. Plenarne sjednice (2022), Raspoloživo na: <https://www.europarl.europa.eu/plenary/hr/home.html> [Pristupljeno: 05. rujna 2022.]
23. Povijest Europske unije, https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu_hr [Pristupljeno: 05. lipnja 2022.]
24. Rezultati Europskih izbora 2019. *Europski parlament 2019.-2024.* (2019), Raspoloživo na: <https://www.europarl.europa.eu/election-results-2019/hr> [Pristupljeno: 11. rujna 2022.]
25. Sud Europske unije (2022), Raspoloživo na: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/court-justice-european-union-cjeu_hr [Pristupljeno: 11. rujna 2022.]
26. Ustrojstvo komisije (2022), Raspoloživo na: https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/organisational-structure/how-commission-organised_hr [Pristupljeno: 05. rujna 2022.]

27. Vrste institucija i tijela (2022), Raspoloživo na: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/types-institutions-and-bodies_hr [Pristupljeno: 05. rujna 2022.]
28. Zastupnici (2022), Raspoloživo na: <https://www.europarl.europa.eu/meps/hr/home> [Pristupljeno: 05. rujna 2022.]
29. Zelenika, R. (2000). *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*.
Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Popis slika:

Slika 1. Države članice Europske zajednice za ugljen i čelik.....	4
Slika 2. Ilustracija povijesti Europske unije.....	5
Slika 3. Institucije Europske unije.....	10
Slika 4. Institucionalni trokut Europske unije.....	13
Slika 5. Europski parlament 2019.-2024. godine.....	15